

בולעטין # 32

וועד משמרת הניקור ארגון

מוקדש לתיקון מצב הניקור

באמצעים של בירור, חקירה ודרישה, התיעצות, הודעה, והצעה
חודש אייר תשמ"ו

קול חוצב להבות אש

**עד חי על חורבן המצב בניקור חלב בחו"ל מאיש המורם מעם לוחם
מלחמת ד' ומעמיד הדת על תלה במסירת נפש ממש כל ימי חייו. הרהגה"צ
המפורסם מוה"ר זלמן בריזל שליט"א נשיא בית המדרש הלכה למעשה**

מנהג חו"ל.

כך קבלנו מבית אבי בטרם שידעתי לקרא את האותיות אלף בית מרגלא בפי דברי "יהודה בן תימא": הוי עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים, ושהמלך הגדול הקב"ה עומד עליו ורואה במעשיו של אדם. ממילא לא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת השי"ת.

אצל משה רבינו כתוב: "ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בוכה", כתוב ילד, וכתוב נער. ילד הוא פעוט קטן, ונער הוא כבר גדול, רש"י מפרש קולו כנער. ביאור הדבר, ילד בוכה שחסר לו או כואב לו לעצמו, ואיננו מרגיש בצער הזולת, אבל נער כבר מרגיש בצער של חברו אפילו בזמן שלעצמו לא חסר לו כלום אבל כשרואה בצערו של חברו כואב לו וצער לו, ובוכה.

בת פרעה הכירה במשה כי לא בוכה לדאגת עצמו כי הצילה אותו, והבכיה היתה השתתפות בצערם של ילדי ישראל שאין מי שיצילים וזהו קולו כנער. כל ימי חלדי קימתי את קולו כנער לי, לא הי' חסר לי ב"ה, תמיד הי' חסד ה' אתי. אבל צריכים לקיים ואהבת לרעך. כשבא הגאון הקדוש הרבי מסאטמאר זצוק"ל לירושלים המצב של יראי ה' הי' קשה מאוד בכל המובנים פרנסה לא הי' והנוער הלך בדרכים אחרות לא ליראי ה', קרא אותי הצדיק מסאטמאר ואמר לי זלמן מה יהי' עם הילדים שלנו, הם עוזבים אותנו והולכים לשומר הצעיר, צריכים להצילם. אני הייתי בעל משפחה עם ילדים קטנים, והייתי צריך לדאוג לפרנסתם ולחינוכם בדרך התורה והיראה, ולמדתי שיעור לפני בחורים גדולים. התחנן הצדיק הקדוש ואמר זלמן עזוב את הכל רק להתמסר להציל הנוער. הגאון מבריסק והגאון רבי ראובן בענגיס הראב"ד זצוק"ל עזרו לי וב"ה הצלחנו להוציא הרבה בחורים מהקיבוצים זה הי' מסירות נפש ממש יסדנו תלמוד תורה ישיבות ומפעלים אחרים וב"ה זכינו לראות ירושלים מקום תורה ויראה לתפארת.

על מה הקדמתי כל זה, כי הנה ב"ה עסקנו כבר הרבה בעניני הצלה, אבל מה אומר ומה אדבר עכשיו הגיע לידינו ענין נורא ואיום! אשר כמוה עדיין לא היה לנו מעולם ממש לא יאומן כי יסופר כי נוגע ממש להצלת אלפים ורבבות מאחינו בני ישראל - מאיסור חמור איסור כרת רח"ל. והוא זה:

כששמעתי לפני זמן שבח"ל נכשלים יהודים יראי ה' באכילת חלב שאיסורו איסור דאורייתא רח"ל לא האמנתי לשמע אוזני - יהודים כשרים נכשלים באוכל איסור חו"ש. לצערנו הוברר אחרי ששלחנו לשם אנשים מומחים יראי ה' נאמנים. אכן נכון הדבר! ואחרי כל זה הי' לנו קשה להלמו - עד שבא לירושלים ראש מנקה מחו"ל - הזמנו אותו לקצב בנוכחות הגאון הרב א. ד. הורוויץ שליט"א מביד"צ ירושלים הרב משטראסבורג, והי' נוכח ר' גד טורוביץ ראש המנקרים מעדה החרדית ירושלים, והרב הצעיר חסדאי שארף מהכולל שלנו ומומחה לניקור, ועוד, מסרו, שראו המנקה משטראסבורג לא יודע כלום מניקור החלב, אחר זה ראינו את החורבן הגדול מה שיש בעולם לא יודעים מה זה חלב ואז הוציא הבית דין הגדול בירושלים את פסק הלכה: - אזהרה בענין ניקור וכותבים ההזנחה רבה בענין ניקור שכל מלמד ומורה למי שרוצה ובזמן קצר ממלא את ידו לעסוק במלאכת הניקור ועל ידי זה רבא המכשלה להאכיל חס ושלום בחלב ודם איסור כרת רח"ל.

אני מפרסם את זה כי כתוב בדרכי תשובה סי' ס"ד כ"א, שהביא מכנה"ג בהגהות ב' שכ' דטבח שהקיל בעניני ניקור עליו נאמר לא תחמול ולא תכסה עליו אלא שצריך להענישו בעונש הראוי לו. והמקילים שהתירו אותו בלא שום עונש, עתידים ליתן את הדין כי נתנו יד לפושעים ע"ש.

על שאלתי איך הגיעה המכשלה הזאת תחת ידכם אמרו כך מנהג באירופא לפי עדותם של מנקרים מומחים בקשתי מרבנים בכולל שלנו לברר מנהג בעירי אירופא והנה התשובה ידוע קושית: מקשין העולם" - חפשתי בשוקים ובפנדקאות למי קשה הדבר, מי שואל! אף אחד לא עונה, נכנסתי לבית המדרש מצאתי מי ששואל - גם כאן עלינו לברר מי צריך לקבוע מנהג ישראל אנשי השוקים והפונדקאות - או רבני גדולי התורה ויראה, והנה מה שכותבים רבני פוסקי הלכות על מנהג בערי אירופא.

בדרכי תשובה מהגאון הגדול והצדיק אב"ד מונקאטש ס' ס"ה צ"ג יו"ד במקומותינו שאין אוכלים בשר אחוריים כלל, בסעיף ס"ד מ"ב בכל מדינות אשכנז ופולין מחמירים בניקור יותר מבשחיטה, (קנ"ב) ושאין לסמוך בניקור חלק הפנים על נשים, (מ"ז) בשם הסמ"ע ידקדקו הקצבים אחרי חצר הכבד. כי מחצר הכבד ולמעלה אין שום חלב ומחצר הכבד ולמטה מתחיל חלב הכליות וחלב המעיין ושאר מיני חלבים ומשם ואילך צריך ניקור ומחלק האחור יחשב. הדרכי תשובה מביא דיעות שצריכים לחתוך את כל עד הטבור [הכונה לשפונדר] לחלק האחוריים - המנהג שלנו וכן הוא המנהג בפה"ק מונקאטש להשאיר שאין חותכין עד הטבור ארק צריך להשגיח אם הטבחים יודעים לנקר הבשר שם ומנקרים היטב כל הלובן שיש שם. והמנקה המזלזל בזה - ראוי בודאי מנקה כזה לקנסו ולהעבירו למגדר מלתא לבל יזלזלו באיסורים. והדרכי תשובה מביא מדברי הכנה"ג בהגהות ב"י שכ': דטבח שהקיל בעניני ניקור עליו נאמר לא תחמול ולא תכסה עליו אלא שצריך להענישו בעונש הראוי לו והמקילין שהתירו אותו בלא שום עונש עתידים ליתן את הדין כי נתנו יד לפושעים ע"ש.

בספר צינה לדוד מהרב דוד דייטש - פיורדא משנת תק"ח לפ"ק כתב: וזה לשונו: וכמה פעמים עמדו המנקרים ואומרים בחוצפה כך קבלנו וכן מנהגינו מקדם והייתי בעיניהם כמתעתע

באומרים אם אמת אתך למה אינם מזהירים לנו הרבנים אשר בארץ. המה חכמי הדור על זה, ואני בעניי אמרתי להם בודאי חכמי הוראות לא ידעו מזה המכשול ועל מנהגם אני אומר דור תהפוכות המה ומנהגם לגיהנם.

תעודת השגחה על איטליזים שלו.

רשות והורמנא להר"ר דוד בן גרשון דייטש להשגיח תוך המקולין ועל הבשר חלק הפנים שיש בידי הקצבים שלא ימרו פיו בעסק זה וכאשר יראו ממנו כן יעשו הלכה למעשה ואם ימצא מי שיעבור ע"ז ענוש יענש אותם ע"פ בי"ד כראוי הכ"ד אלה פה קהילתנו ק"ק נ"ש יום ה' תמוז תק"ח לפ"ק - חתימת הרבנים.

ספר הניקור לה"ר ר' שלמה אלטמן מו"ץ בעיר ורשא פולין משנת תרע"ט בענין ניקור, "כל הרוצה לדעת ולהבין צריך ללמוד בהתמדה אצל מנקה מומחה ולעמוד על ידו בזמן המלאכה, אחרת אי אפשר להבין, בנוגע למנקרים - בנוגע הלכות ודינים - נרגש אצל מקצת מנקרים בארצנו חסרון ידיעה והעלם חכמה".

הלכה. - הפרישה יו"ד ס' ס"ד את י"ב כתב: זה הקרום המתפשט בכל הכסלים הוא מונח ג"כ פרוש ומחובר קצת על הכסלים עצמם (של חלק הפנים) לאחר שמוציאים מן הבהמה כל הבני מעיים מושכים קרום דק מהכסלים שבשני חלקי הפנים ימין ושמאל.

ספר רב טבחיא מהרב ר' מאיר אלי וואינער ועדוואבנא מחוז לאמזא הקצב יתן אל לבו את גודל האחריות שמוטל עליו באם שיזלזל בזה הרי הוא נותן את נפשו ונפש ב"ב בערבון שהחלב איסורו בכרת ולא יסמוך בענין הזה על הרגילות והמנהג עד שידע בבירור הנעשה כהלכה. חצר הכבד היא היותר, צריך להסיר את הקרום אשר לצד החוץ לצד אחורי שעליו חלב הפריסה מונח ובכמה מקומות הוא דבוק ונסרך בו וצריך קליפה מן הדין, וע"פ מנהג צריך לקלפו גם לצד הפנים (לצד הריאה), בחצי הפנים נשאר קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים, וגבול ורמז יש (בחלק הפנים) בזה במחיצת הכבד כאילו רמז רמזה לנו הבריאה בעצמה שעד פה תבוא.

בשו"ת משיב דבר סימן כ"א: כ' הסמ"ע דמחצר הכבד ולמטה מתחיל חלב הכליות וחלב המעיים ושאר מיני חלב ומשם צריך ניקור ומחלב האחור יחשב. עכ"ל, אבל גם כאן אין הפ' אלא דמאחורי חצר הכבד מתחיל כל מיני חלבי אסור, ומשם מתחיל דיני הנקור מחלב האחור. משא"כ לפנים, עכ"ל. בשו"ת חתם סופר סימן ס"ח: דודאי הבשר הזה צריך קצת ניקור ומפשיטים השלי"ם העור הדק מעליו שהוא קרוב לחלב הכסלים ומכ"ש הבשר שסמוך לבטן שקרוב מאד לחלק הפריסה וצריך השגחה להפשיט משם השלי"ם ההוא, והקצבים הישראלים בקיאים בזה.

תורת הניקור השלם מאת הרב שמחה מאלין מו"צ בביאליסטאק פולין: לדאבוננו קלישת הידיעה בניקור ביחוד מצד המעשי ושכל ההתמסורות במקצוע זה על המנקרים לבדם ובימים אחרונים שהמנקרים מן הטפוס הישן הירא וחרד הוא כחזון חולף ובמקומו באים מנקרים שאינם דוקא יודעי ספר נוסף לזה חופש הדת המתרבה בעוה"ר.

הלכה: ניקור חלק הפנים: לא יחתוך יותר מי"ב צלעות לחלק הפנים מקלפים את הקרום מעל הכסלים וגם החלב שתחתיו עד מקום הגיד וחותכים בקצה הכסלים את הסחוסים.

ספר גבעת פנחס מאת הרב פנחס זעליג הכהן שווארטץ, אב"ד מקליינווארדיין אונגריא בהסכמה מהגאון הצדיק זצוק"ל הרב יוסף חיים זאננענפעלד:

בספר בית יצחק כתוב תוכחות מוסר על הרבנים שמשכו ידיהם מן המנקרים וסומכים עליהם המנקרים שלמדו איש מפי איש ולפעמים גם רבו לא שנה וא"כ תלמידו מנין לידע וגם בחלק הפנים הכל ממשמשין בו נשים עבדים וקטנים ובפרט שוחטי זמנינו שלומדים דיני שחיטה ובדיקות מחדש ולקחו קבלה מהרב וענין ניקור לא ראו ולא ידעו כלום וע"כ לאחר שנתמנה לשו"ב עושים את עצמם למנקרים והעולם סומכין עליהם ואין מי שישגיח עליהם - ובש"ע יור"ד סי' ס"ד כ"א. אם נמצא אחריו חלב כשעורה מעבירין אותו, כזית אפילו בכמה מקומות מכין אותו מכות מרדות ומעבירין אותו. "בכרתי" סוף ס"ה: כתוב בזמן הזה שלא לסמוך על חזקת כשרות המנקר והייתי בהרבה עיירות גדולות וקטנות וראיתי בעוה"ר שיש הרבה מכשולים גדולים וגם המשגיחים על הניקור לא יודעים ולא מבינים מה להשגיח ובעוה"ר עיני ראו שיש מכשולים גדולים כי נשכח הענין לגמרי ע"כ.

אחי היקרים מרנן ורבנן!

מי קובע מנהג ישראל אלו שאומרים עליהם גדולי ישראל - מנהגם דור תהפוכות המה ומנהגם לגיהנם - ומי שיזלזל בזה הרי הוא נותן את נפשו ונפש ב"ב בערבון.

או גדולי ישראל גאוני ופוסקי הלכות אשר לאורם אנו הולכים והם מאירים לנו את הדרך של התורה הקדושה הנתנה למשה מסיני.

יהודים יקרים משיח צדקנו מחכה לנו שנחזור בתשובה ויבא אלינו במהרה אמן.

ביד"צ מירושלים החליט שכל אלו שרוצים לקבל סמיכה על ניקור בתור מנקר מומחה שאפשר לסמוך עליו, עליהם לעמוד לבחינה לפני הרבנים הגאונים הרב הג' ר' מרדכי מלאכי שליט"א ולפני הרב הג' ר' ברוך מייזליש שליט"א ואחרי אישורם בחתימת ידם יתנו הביד"צ הסמיכה שלהם.

ידידכם הק' הדל שבישראל זלמן בריזל

בית מדרש "הלכה למעשה" ללמוד שחיטה, ניקור ואו"ה, רחוב אלישע, בני ברק

הרב ר' זלמן בריזל ירושלים

ראש הנהלה

הרב ר' מרדכי מלאכי

ראש בית המדרש ומנהל

הרב ר' מנחם רוט

מנהל השיעורים, חבר הנהלה

הרב ר' דוד אורבאך רב ואב"ד דק"ק טברי'

חבר הנהלה

הרב ר' אברהם ביעדערמאן

חבר הנהלה

וועד משמרת הניקור